

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Cdo/1366/2015
Identifikačné číslo spisu: 1214228586
Dátum vydania rozhodnutia: 24.02.2016
Meno a priezvisko: JUDr. Jozef Angelovič
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:1214228586.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu I. Z., bývajúcí v O., O. č. XXXX/X, zastúpeného Advokátskou kanceláriou Krechňák & Associates, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Ulica sv. Vincenta 2, IČO: 36 861 286, proti žalovanému Prima banka Slovensko, a.s., so sídlom v Žiline, Hodžova 11, IČO: 31 575 951, zastúpenému Advokátskou kanceláriou SEDLAČKO & PARTNERS, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Štefánikova 8, IČO: 36 853 186, o určenie neprijateľnosti zmluvných podmienok s prísl., vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 19 C 335/2014, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 27. augusta 2015 sp. zn. 10 Co 336/2015, takto

rozhodol:

Z r u š u j e uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 27. augusta 2015 sp. zn. 10 Co 336/2015 a uznesenie Okresného súdu Bratislava II z 15. apríla 2015 sp. zn. 19C 335/2014 okrem výroku o vylúčení veci na samostatné konanie vec vracia súdu prvého stupňa na ďalšie konanie

Odôvodnenie

Okresný súd Bratislava II uznesením z 15. apríla 2015 sp. zn. 19 C 335/2014 žalobu o určenie povinnosti žalovanému zaplatiť žalobcovi 10 000 eur vylúčil na samostatné konanie, vo zvyšku konanie zastavil a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. Vychádzal zo zistenia, že v časti výroku, ktorým konanie vo zvyšku bolo zastavené je potrebné postupovať podľa § 103 a § 104 ods. 1 veta prvá O. s. p. Žalovaný sa v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 15 C 37/2015 domáha proti žalobcovi zaplata 101 158,76 eur s prísl. titulom nesplateného úveru zo zmluvy o poskytnutí úveru pod č. 10/317/10 z 27. augusta 2010, ktorej neplatnosti sa žalobca domáha v tomto konaní teda pod sp. zn. 19 C 335/2014. V konaní pod sp. zn. 15 C 37/2015 je predmetom určenia právny vzťah (zmluva o poskytnutí úveru č. 10/317/10 a na základe ktorej je žalované splnenie povinnosti v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 335/2014) a v rámci konania vedeného pod sp. zn. 15 C 37/2015 sa bude súd ako predbežnou otázkou zaoberať aj otázkou platnosti zmluvy o poskytnutí úveru ide o prekážku litispendencie, teda taký nedostatok procesnej podmienky konania, ktorý nie je možné odstrániť vylúčením návrhu žalobcu, vylúčenie žaloby v časti o určenie povinnosti žalovanému zaplatiť žalobcovi 10 000 eur na samostatné konanie odôvodnil ustanovením § 112 ods. 2 O. s. p. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil ustanovením § 146 ods. 1 písm. c/ O. s. p.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Bratislave uznesením z 27. augusta 2015 sp. zn. 10 Co 336/2015 uznesenie súdu prvého stupňa ako vecne správne potvrdil (§ 219 ods. 1 O. s. p.). Vychádzal zo zistenia, že žalobca podal žalobu, ktorou sa domáhal určenia, že zmluva o poskytnutí úveru pod č. 10/317/10 z 27. augusta 2010, ktorú uzavrel so žalovaným je neplatná a zároveň určenia neprijateľnosti špecifikovaných zmluvných podmienok uvedených v uzavretej zmluve. Žalovaný v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 15 C 37/2015 sa domáha voči žalobcovi zaplata istiny 101 158,76 eur titulom nesplateného úveru z danej zmluvy, z čoho vyplýva správny právny záver súdu prvého stupňa, že v konaní, predmetom ktorého je žaloba na plnenie (pod sp. zn. 15 C 37/2015) bude právne posudzovať prejudiciálnu otázku, ktorá je predmetom tohto konania (určenie neplatnosti zmluvy o poskytnutí úveru pod č. 10/317/10) a vzhľadom na to, že ide o rovnaké subjektívne právo, správne súd prvého stupňa v tejto časti konanie zastavil, súd prvého stupňa svoje rozhodnutie aj náležite odôvodnil. K tvrdeniu žalobcu, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení odvolací súd uviedol, že v prejednávanej veci sú skutkové zistenia súdu prvého stupňa úplné a ich právne posúdenie súdom je správne.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie. Navrhol, aby dovolací súd rozhodnutia oboch stupňov súdov zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzoval z ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. t.j., že sa mu postupom oboch stupňov súdov odňala možnosť konať pred súdom. Dovolanie odôvodnil ustanovením § 241 ods. 2 písm. a/ O. s. p. (práve z dôvodu existencie vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.) a poukázal tiež na to, že súdy prejednávajú vec nesprávne právne posúdili (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.). Zdôraznil, že uznesenie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť a nedostatok dôvodov. Súdy nesprávne posúdili podmienky zastavenia konania pre prekážku litispendencie a konanie zastavili hoci na to neboli splnené zákonné podmienky, čím odňali žalobcovi možnosť konať pred súdom. Neskôr začaté konanie nemôže založiť prekážku litispendencie pre skôr začaté konanie ako tomu aj došlo v prejednávanej veci. Okrem jediného rozhodnutia krajského súdu, na ktoré prvostupňový súd poukázal vo svojom uznesení, nebol produkovaný žiaden ďalší právny názor, ktorý by pripúšťal zastavenie skôr začatého konania pre prekážku litispendencie. Popretie prekážky litispendencie ako prekážky skôr začatého konania nie je možné zdôvodniť ani s ohľadom na funkciu určovacej žaloby a žaloby na plnenie. Nie je možné vyvodiť záver, že konanie o žalobe na plnenie by malo túto prekážku vytvoriť aj spätne, ak bude začaté až po začatí konania o určovacej žalobe. Prekážka litispendencie nemôže byť daná prinajmenšom v zastavenej časti konania o určenie neprijateľnosti zmluvných podmienok. Pokiaľ by súd prvého stupňa konanie v dotknutej časti nezastavil, musel by vo výroku meritórneho rozhodnutia rozhodnúť o každej zmluvnej podmienke, ktorej neprijateľnosť žalobca v konaní namietal. V konaní o zaplataenie, ktoré prebieha na základe žaloby podanej žalovaným pod sp. zn. 15 C 37/2015 na Okresnom súde Bratislava II, nebude súd povinný posudzovať neprijateľnosť všetkých žalobcom namietaných zmluvných podmienok v predmetnej zmluve. Väčšina zmluvných podmienok, ktorých neprijateľnosť žalobca namietal vôbec nesúvisí s predmetom konania o zaplataenie, pretože nie sú právnym dôvodom uplatnených nárokov žalovaného. V časti konania o určenie neprijateľnosti zmluvných podmienok nejde o totožný predmet konania ani o rovnaké subjektívne právo ako v prípade konania o zaplataenie, hoci ide o tých istých účastníkov, nejde o tú istú vec v zmysle § 83 O. s. p., pretože nie je daná totožnosť predmetu konania - líšia sa uplatnené žalobné nároky ako aj skutkové okolnosti, na ktorých sú žalobné nároky založené. Prinajmenšom v uvedenom rozsahu medzi dotknutými konaniami prekážka litispendencie daná nie je. Za odňatie možnosti žalobcovi konať pred súdom je potrebné považovať aj nepreskúmateľnosť napadnutých rozhodnutí oboch stupňov súdov, pretože tieto nie sú podrobne a presvedčivo odôvodnené. Odvolací súd nielen neodstránil nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu prvého stupňa, ale svojim postupom sám založil nepreskúmateľnosť svojho rozhodnutia. Odvolací súd nedal odpoveď na to, či môže neskôr začaté konanie založiť prekážku litispendencie pre konanie, ktoré sa začalo skôr. Ide pritom o skutočnosť, ktorá má pre konanie rozhodujúci význam a na ktorú odvolací súd musí dať odpoveď. Záver odvolacieho súdu je neudržateľný aj z dôvodu, že sám konštatoval, že prekážka veci začatej bráni tomu, aby bola prejednaná vec, o ktorej už bolo skôr začaté konanie a napriek tomu uviedol, že rozhodnutie súdu prvého stupňa je vecne správne.

Žalovaný sa k dovolaniu žalobcu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O. s. p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu proti ktorému ho zákon pripúšťa.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.).

V prejednávanej veci je dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu.

V zmysle § 239 ods. 1 O. s. p. dovolanie je prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu ak a/ odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa, b/ odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev [§ 109 ods. 1 písm. c/], na zaujatie stanoviska. Dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/. V zmysle § 239 ods. 2 O. s. p. dovolanie je prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o priznaní (nepriznaní) účinkov cudziemu rozhodnutiu na území Slovenskej republiky.

V predmetnej veci nejde o žiaden z prípadov uvedených v § 239 ods. 1, 2 O. s. p., a preto je nepochybné, že prípustnosť dovolania žalobcov z tohto zákonného ustanovenia vyvodit' nemožno.

So zreteľom na ustanovenie § 242 ods. 1 druhá veta O. s. p., ktoré ukladá dovolaciemu súdu povinnosť skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O. s. p. dovolací súd sa neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 239 O. s. p., ale sa komplexne zaoberal otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 ods. 1 písm. a-g/ O. s. p., teda, či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, spôsobilosti byť účastníkom konania, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej, alebo už prv začatého konania, prípad absencie návrhu na začatie konania, hoci bol podľa zákona potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a rozhodovania vylúčeným sudcom, či konania súdom nesprávne obsadeným. Vady uvedené v § 237 ods. 1 písm. a-e, g/ O. s. p. dovolatelia nenamietali a ich existenciu po preskúmaní obsahu spisu nezistil ani dovolací súd.

S prihliadnutím na obsah dovolania, v ňom zvolenú argumentáciu a vytýkané nedostatky sa dovolací súd osobitne zameril na otázku, či v dôsledku postupu nižších súdov nebola žalobcom odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.).

Podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia je taký vadný postup súdu v občianskom súdom konaní, ktorým sa účastníkovi odníme možnosť konať pred ním a uplatniť procesné práva priznané mu za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom a týmto postupom odňal účastníkovi konania procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva, napr. môže ísť o právo predniesť (doplniť) svoje návrhy, právo označiť navrhované dôkazné prostriedky, právo vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k vykonaným dôkazom.

Po preskúmaní obsahu spisu dospel dovolací súd k záveru, že odvolací súd v prejednávanej veci svojim postupom neodňal žalobcom možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.

Začatie konania bráni tomu, aby o tej istej veci prebiehalo na súde iné konanie (§ 83 O. s.p.).

Kedykoľvek za konania prihliada súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (podmienky konania) (§ 103 O. s. p.).

Ak ide o taký nedostatok podmienky konania, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví. Ak vec nespadá do právomoci súdov alebo ak má predchádzať iné konanie, súd postúpi vec po právoplatnosti uznesenia o zastavení konania príslušnému orgánu; právne účinky spojené s podaním návrhu na začatie konania zostávajú pritom zachované (§ 104 ods. 1 O. s. p.).

Začaté konanie (v zmysle § 83 O. s. p.) bráni tomu, aby o tej istej veci prebiehalo na súde iné konanie. V tomto ustanovení vyjadrená prekážka veci začatej (t.j. prekážka litispendencie) patrí k podmienkam konania, ktorých nedostatok súdu znemožňuje rozhodnúť vo veci samej. Prekážka veci začatej bráni tomu, aby bola prejednaná a rozhodnutá vec, o ktorej už bolo skôr začaté konanie. Takýto nedostatok podmienky konania nemožno odstrániť, preto súd po jeho zistení musí konanie v ktoromkoľvek štádiu bez ďalšieho zastaviť v zmysle citovaného ustanovenia § 104 ods. 1 O. s. p. O prekážku veci začatej ide vtedy, keď v neskoršom konaní ide o ten istý nárok, o ktorom už bolo skôr začaté iné konanie, ak sa týka rovnakého predmetu konania a tých istých osôb (účastníkov). Konanie sa týka tých istých účastníkov aj vtedy, keď majú rovnaké osoby v rôznych súdnych konaniach rozdielne procesné postavenie. Konanie sa týka tých istých účastníkov aj vtedy, keď v neskôr začatom konaní vystupujú právni nástupcovia osôb, ktoré sú alebo boli účastníkmi skôr začatého konania. Ten istý predmet konania je daný vtedy, ak v konaní ide o rovnaký nárok, ktorý je vyvodzovaný z rovnakých skutkových okolností.

V prejednávanej veci súd prvého stupňa poukázal na to, že konanie je potrebné zastaviť napriek tomu, že iné konanie, ktoré by malo vytvoriť prekážku litispendencie začalo neskôr so zreteľom na vzťah predmetných žalôb uplatňovaných v daných konaniach podľa § 80 písm. b/, c/ O. s. p. a s ohľadom na funkciu, ktorú každá z týchto žalôb plní, pričom sa oprel o uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8 Co 78/2005 zo 14. februára 2006. Bližšie však aplikáciu tohto názoru Krajského súdu v Bratislave v prejednávanej veci neodôvodnil a tento názor si odvolací súd nekriticky osvojil taktiež bez bližšieho odôvodnenia.

Odborná literatúra (pozri najmä Bureš - Drápal - Mazanec: Občianski soudní řád, Komentář, 3. vydání, ako aj Ficová - Števček a kol.: Občianske súdne konanie, 1. vydanie) a taktiež aj prevažujúca súdna prax (pozri najmä 3 Cdo 168/2008 z 25. septembra 2008 Najvyššieho súdu Slovenskej republiky) sa prikláňa k názoru, že o prekážku veci začatého konania (tzv. litispendenciu) ide vždy v konaní, ktoré sa začalo neskôr a konanie, ktoré sa začalo skôr touto prekážkou postihnuté nie je, pochopiteľne za situácie splnenia ďalších podmienok existencie takejto prekážky teda totožnosti účastníkov a totožnosti predmetu konania.

Konanie v prejednávanej veci (sp. zn. 19 C 335/2014 Okresného súdu Bratislava II) začalo 2. decembra 2014 a konanie vo veci 15 C 37/2015 Okresného súdu Bratislava II sa začalo na návrh 28. januára 2015 teda neskôr ako bolo začaté konanie v prejednávanej veci. Napriek tomu súdy oboch stupňov na základe právneho názoru uvedeného žalovaným v priebehu prvostupňového konania si osvojili záver, že toto neskoršie konanie (pod sp. zn. 15 C 37/2015) tvorí prekážku litispendencie v konaní o prejednávanej veci. S týmito závermi súdov oboch stupňov nie je možné súhlasiť so zreteľom na vyššie uvedené ako aj so zreteľom na okolnosť, že porovnaním predmetu konania v prejednávanej veci a predmetu konania vo veci 15 C 37/2015 Okresného súdu Bratislava II možno dospieť k záveru, že predmet konania v oboch uvedených veciach nie je totožný tak ako si to vyžaduje aplikácia prekážky litispendencie vo všeobecnosti. Treba totiž zdôrazniť, že v prejednávanej veci (sp. zn. 19 C 335/2014 Okresného súdu Bratislava II) je predmet konania špecifikovaný viacerými čiastkovými nárokmi uplatňovanými žalobcom v tomto konaní a to požiadavkou určenia, že predmetná zmluva o úvere pod č. 10/317/10 je neplatná, žalobca sa ďalej domáha určenia neprijateľnosti viacerých zmluvných podmienok, ktoré v petite žaloby rozsiahlo špecifikuje a odôvodňuje, práva na uverejnenie rozsudku, uloženia povinnosti žalovanému zložiť preddavok na uverejnenie rozsudku v masovokomunikačných prostriedkoch a napokon uplatňuje

aj nárok na zaplatenie 10 000 eur titulom nemajetkovej ujmy. Len o časti takto rozsiahlo koncipovaného predmetu konania súd prvého stupňa rozhodol tak, že žalobu o zaplatenie 10 000 eur titulom nemajetkovej ujmy vylúčil na samostatné konanie a vo zvyšku špecifikovaného predmetu konania zastavil konanie so zreteľom na prekážku litispendencie. Ako bolo vyššie naznačené s takýmto postupom oboch stupňov súdov a právnym názorom, ktoré vo svojich rozhodnutiach vyslovili nie je možné súhlasiť so zreteľom na to, že konanie, v ktorom oba súdy vidia prekážku litispendencie začalo neskôr a taktiež so zreteľom na to, že nie je totožný ani predmet konania v oboch veciach, vzhľadom na to, že vo veci 15 C 37/2015 Okresného súdu Bratislava II je predmetom konania nárok žalovaného na zaplatenie 101 158,76 eur a v prejednávanej veci si žalobca uplatňuje nároky odlišného charakteru. Okolnosť, že v konaní pod sp. zn. 15 C 37/2015 Okresného súdu Bratislava II bude sa súd zaoberať aj platnosťou predmetnej zmluvy o úvere, nie je pri posudzovaní správnej aplikácie prekážky litispendencie v prejednávanej veci právne významná. V tejto súvislosti je predovšetkým potrebné zdôrazniť, že v prejednávanej veci si žalobca uplatňuje ďaleko širší rozsah predmetu konania, než s ktorým sa bude súd zaoberať vo veci 15 C 37/2015 Okresného súdu Bratislava II.

Teda so zreteľom na to, že konanie v prejednávanej veci začalo skôr a v zásade nie je daný ani totožný predmet konania v oboch spomenutých veciach, nemožno súhlasiť s tým, že konanie vo veci 15 C 37/2015 Okresného súdu Bratislava II tvorí prekážku litispendencie pre konanie v prejednávanej veci. Právny názor uvedený v rozhodnutí Krajského súdu v Bratislave zo 14. februára 2006 sp. zn. 8 C 78/2005 je ojedinelý a odôvodnením rozhodnutí oboch stupňov súdov v prejednávanej veci nie je náležite vysvetlený z pohľadu novej aplikácie a právnej významnosti v prejednávanej veci.

Na základe uvedeného možno konštatovať, že rozhodnutia oboch súdov vychádzajú z nesprávneho právneho názoru, teda sú založené na nesprávnom právnom posúdení (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.) a ich rozhodnutia v podobe zastavenia konania odňali žalobcovi možnosť konať pred súdom, čím zaťažili konanie vadou v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.

Keďže existencia vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. zakladá v prejednávanej veci nielen prípustnosť dovolania, ale aj jeho dôvodnosť (§ 241 ods. 2 písm. a/, c/ O. s. p.) dovolací súd postupom podľa § 243b ods. 3 O. s. p. rozhodnutie oboch stupňov súdov zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí o veci rozhodne súd nižšieho stupňa aj o trovách tohto dovolacieho konania (§ 243b ods. 5 O. s. p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.